

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Проректор
З науково-методичної та навчальної роботи
" " " " О.Б. Жильцов
" " " " 2016 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.1.4. ППП ПСИХОЛОГІЯ ПЕДАГОГІЧНА

напрямок підготовки 6.010102 «Початкова освіта»

Педагогічний інститут

Київ – 2016 рік

УДК
ББК

Психологія педагогічна: роб. навч. прог. [для студентів напряму підготовки 6.010102 «Початкова освіта»] / уклад. В.І.Метелюк – Київський університет імені Бориса Грінченка, 2016.

Укладач:

Метелюк Валентина Іванівна, викладач кафедри педагогіки та психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки та психології

Протокол № 2 від 07.09.2016 року №

Завідувач кафедри педагогіки і психології

 Іванюк Г.І.

Заступник директора з науково-методичної та навчальної роботи

 М.А.Машовець

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <i>0101 "Педагогічна освіта "</i>	Нормативна частина циклу професійної психолого-педагогічної підготовки	
	Напрям підготовки <i>6.010102 Початкова освіта.</i>		
Модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування): вчитель початкових класів	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		3-й	
		Семестр	
Загальна кількість годин – 108год (144-36).		1-й	–
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <i>«бакалавр»</i>	Лекції	
		14год (22-8).	
		Семінарські	
		14 год (20-6).	–
		Самостійна робота	
		34год. (54-20)	–
		Індивідуальні завдання	
		6	–
		Проміжний модульний контроль	
		4 год (6-2)	–
Семестровий контроль			
36год			
Вид контролю: екзамен			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни «Психологія педагогічна»: засвоєння майбутніми вчителями наукових досягнень світової і вітчизняної педагогічної психології, її зв'язків з педагогічними ідеями та педагогічною практикою людства (класикою і новаторством, спадкоємністю і пошуками нових шляхів в реалізації завдань освітньо-виховного процесу та становлення особистості дитини).

Завдання дисципліни

- формування базових компетенцій та готовності студентів до ефективного професійного функціонування в ролі вчителя молодших класів;
- ознайомлення студентів з теоріями і педагогічною діяльністю видатних зарубіжних та вітчизняних педагогів та психологів, провідними ідеями і пріоритетом загальнолюдських цінностей відомих педагогічних систем;
- розвиток уявлень про цілісність освітньо-виховного процесу, здатності критично осмислювати нове, бачити переваги, проблеми та суперечності в динамічному процесі педагогічної взаємодії;
- засвоєння студентами основ психології педагогічної діяльності;
- становлення метазнань педагогічного змісту майбутніх вчителів на основі матеріалів суміжних дисциплін – загальної, вікової, соціальної психології, психології особистості, педагогіки та інших навчальних дисциплін;
- мотивація самоосвіти і самовиховання студентів як умови професійного зростання і підвищення рівня педагогічної компетентності і майстерності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати і вміти:**

- самостійно працювати з науковою літературою, відбирати суттєвий зміст публікацій, осмислювати, аналізувати, порівнювати інформацію теоретичного характеру, відстежувати тенденції, позиції авторів в історичній перспективі, використовуючи різні форми її відображення;
- аналізувати різні змістові компоненти педагогічної взаємодії вчителя і учнів, оцінювати їх з точки зору продуктивності навчання та розвивальних ефектів, доцільності форм організації, педагогічного спілкування, методичного забезпечення;
- застосовувати доцільні методи для виявлення рівня інтелектуального та особистісного розвитку дитини молодшого шкільного віку в навчально-виховній діяльності, диференціювати рівні засвоєння знань, сформованості навичок та умінь молодших школярів;
- забезпечувати психолого-педагогічний супровід дитини в складних ситуаціях розвитку, моделювати і модифікувати контекст взаємодії, спрямовуючи його на реалізацію педагогічних цілей.

3.ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

ТЕМА 1

ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Освіта як соціальний інститут, її цілі і принципи. Освітні програми. Заклади освіти. Форми, рівні освіти. Особистісно-діяльнісний підхід – основа освітнього процесу. Освіта як нерозривна єдність навчання і виховання.

Теорії навчання. Теорія соціального научіння. Психологічний аналіз типів навчання. Розвивальне навчання в системі Ельконіна-Давидова. Теорія поетапного формування розумових дій П. Я. Гальперіна Н. Ф. Талізінної.

Психологія навчальної діяльності: суть, її зміст, форми і особливості в початковій школі. Структура навчальної діяльності (цілі, мотиви, навчальні дії, операції, оцінка).

ТЕМА 2. ПСИХОЛОГІЯ УЧІННЯ.

Учіння як діяльність. Проблема мотивації учіння. Пізнавальні інтереси в системі мотивації молодшого школяра. Оволодіння компетенціями, навчованість.

Закономірності засвоєння знань, умінь, навичок. Індивідуальний підхід до дітей в процесі навчання (врахування здібностей, типу ВНД, гіперактивності, ліворукості, педагогічної занедбаності і т.д.). Шкільна дезадаптація, її попередження. Психологічні основи оптимізації навчального процесу.

ТЕМА 3

ПСИХОЛОГІЯ ВИХОВАННЯ.

Виховання, як цілеспрямований процес формування особистості. Інститути виховання. Аналіз засобів, форм, базових моделей виховання. Психологічні основи методів виховання. Особливості виховання в різних педагогічних системах. Роль виховних впливів і стратегій. Теорія морального розвитку Ж.Піаже. Рівні та стадії розвитку моралі за Л. Кольбергом: доконвенційна, конвенційна, постконвенційна. Гуманізація виховання, особистісно-орієнтована педагогічна взаємодія.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

ПСИХОЛОГІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА

ТЕМА 4.

ПСИХОЛОГІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОСОБИСТОСТІ ВЧИТЕЛЯ.

Професійна роль педагога, його функції. Характеристики та компетентнісний підхід до педагогічної професії. Вимоги суспільства до професії та до особистості педагога. Проблема відповідності. Складові професійної відповідності вчителя початкової школи. Особистість вчителя. Педагогічні здібності (академічні, дидактичні, перцептивні, мовні, організаційні, авторитарні, комунікативні, прогностичні та інші). Поняття продуктивності педагогічної діяльності, її рівні (за Н.В. Кузьміною). Мотиви вибору педагогічної професії.

ТЕМА 5.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ.

Поняття про суть та психологічні особливості педагогічного спілкування, його функції і місце в структурі педагогічної діяльності. Спрямованість спілкування на вирішення завдань навчання, виховання, проблем становлення особистості дитини. Структура та аналіз соціально-психологічних аспектів педагогічного спілкування в системі педагог-дитина: комунікативний, перцептивний, інтерактивний. Вплив спілкування на психічні (особистісні) стани і розвиток дитини. Етапи спілкування, їх завдання і зміст. Педагогічне спілкування як розвиток взаємодії (співробітництва) і творчості. Вибір стратегії і тактики педагогічної взаємодії. Стили педагогічного спілкування. Свідомі і неусвідомлені впливи педагога.

Педагогічний такт і психологія оцінювання.

Комунікативна культура педагога. Мовні здібності, комунікабельність та уміння слухати в педагогічній діяльності, їх розвиток. В.Леві про майстерність спілкування.

Бар'єри спілкування. Проблеми і труднощі спілкування та їх вирішення.

ТЕМА 6.

ПРОБЛЕМА СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ.

Педагогічна діяльність як кар'єра. Мотиви вибору педагогічної професії та мотивація педагогічної діяльності на різних етапах професійної діяльності.

Психологічна складова діяльності. Самоусвідомлення вчителя: образ «Я», самооцінка, рівень домагань. Типи особистості педагога. Індивідуальний стиль педагогічної діяльності.

Проблеми і труднощі в діяльності педагога на різних етапах його професійного зростання і шляхи їх подолання.

ТЕМА 7.

майстерності													
Модульний контроль	2						2						
індивідуальні	6				6								
Семестровий контроль	36							36					
Разом за змістовим модулем 2	80	8	8		6	20	2	36					
Усього годин	108	14	14		6	34	4	36					

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Проблеми фективності навчального процесу в початкових класах	2
2	Учень початкової школи як суб'єкт освітньо-виховного процесу	2
3	Психолого-педагогічний супровід дітей в кризові періоди їх розвитку	2
4	Особистість вчителя: проблеми відповідності	2
5	Особистість педагога: стилі діяльності та спілкування	2
6	Педагогічний такт в діяльності педагога	2
7	Основні напрями безперервної освіти та професійного розвитку педагога	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів
1	Психологічні засади педагогічної взаємодії в процесі навчальної діяльності 1. Створити бібліографію до теми Описати 2-3 яскраві фрагменти навчальної діяльності дітей молодшого шкільного віку з власного досвіду.	2	5
2	Психологія учіння. 1. Мотивація учіння першокласника у перші дні перебування в школі та її розвиток впродовж першого місяця. (на основі спостережень під час педагогічної практики в перших класах)	6	5

	2.Розробити карту знань з теми.		
3	Психологія виховання 1. Зробити порівняльну таблицю 3-х виховних систем за цілями, змістом, роллю педагога і дитини, результатами (безпосередніми і відстроченими) тощо. 2. Написати анотацію на одну з книг присвячених проблемі виховання (В. Сухомлинського, Ш.Амонашвілі та інших авторів)	6	5
4	Психологія педагогічної діяльності та особистості вчителя 1. Скомпонувати добірку крилатих висловів про особистість вчителя. (відомих людей, філософів, педагогів тощо)	5	5
5	Психологічні особливості педагогічного спілкування 1. Написати рецензію на книгу: Добрович А.Б. Воспитателю о психологии и психогигиене педагогического общения /А. Б. Добрович. М., «Просвещение» 1987. – 207с. 2. Створити проекти вирішення складної педагогічної ситуації з позицій різних стилів спілкування та оцінити їх можливу ефективність	5	5
6	Процес становлення професійних компетенцій. Зробити аналітичний огляд стану сформованості Ваших проф. компетенцій на теперішній час. Рубрики: знаю і вмію, мені складно, навчитись найближчим часом	5	5
7	Психологічні основи педагогічної майстерності 1. Продумати програму власного професійного зростання 2. Підготувати добірку крилатих фраз про можливості і досягнення людини на шляху саморозвитку і самовдосконалення.	5	5
разом		34	35

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з дисципліни «Психологія педагогічна» – це вид науково-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної діяльності, творче застосування знань і вмінь.

Зміст ІНДЗ: завершена практична робота, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час теоретичних, практичних занять та самостійного опрацювання навчального матеріалу: *створення добірок матеріалів (посібників) на теми «Мудрість віків: Педагогічна психологія», «Психолого-педагогічний супровід школяра за особливих обставин його розвитку»*

Вимоги до виконання роботи:

1. Наявність вступу (переднє слово): мета посібника, кому адресовано.
2. Логічний зміст (у зміст посібника можуть входити: стислий виклад суті проблеми, поради вчителям і батькам з актуальних проблем навчання і виховання, поради щодо шляхів реалізації особистісно-орієнтованого підходу і умов ефективного сімейного виховання; специфіку взаємодії з дітьми в період нормативних і ненормативних криз).
3. Список використаних джерел.

Оцінка оформлення і виконання роботи здійснюється за критеріями:

1. Актуальність й значимість роботи – 5 балів.
2. Самостійність, закінченість – 10 балів.
3. Рівень творчості, оригінальність – 7 балів.
4. Культура оформлення, відповідність стандартним вимогам – 3 бали.
5. Презентація роботи – 5 балів.

8. Методи навчання

І. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція), семінари, пояснення, розповідь, бесіда, дискусія.
- *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація текстів, схем, діаграм, відеофрагментів за допомогою мультимедійної дошки.
- *Практичні:* моделювання ситуацій, вирішення проблемних завдань.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів, нескладних досліджень.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; пізнавальні ігри; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

9. Методи контролю

Тестовий контроль, модульні контрольні роботи, ІНДЗ, самооцінка і самоаналіз.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								Макс. балів	Екз.	Сума
Форми роботи	Змістовий модуль 1 66 балів			Змістовий модуль 2 110 балів				60	40	100
	Лекції	T1	T2	T3	T4	T5	T6			
	1	1	1	1	1	1	1	7		
Семінарські заняття	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	77		
Самостійна робота	5	5	5	5	5	5	5	35		
МКР	25			25				50		
ІНДЗ -				30				30		
ВСЬОГО -								199		
176 балів: заг.к-сть 199-23 (30%)										

Шкала оцінювання

Оцінка ECTS	Значення оцінки	Оцінка за шкалою університету
A	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками	90 – 100 балів
B	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок	82 – 89 балів
C	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок	75 – 81 балів
D	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності	69 – 74 балів
E	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)	60 – 68 балів
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання	35 – 59 балів
F	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни	1– 34 балів

11. Методичне забезпечення

- опорні конспекти лекцій;
- мультимедійні презентації;
- навчальні посібники;
- робоча навчальна програма;
- збірка тестових і контрольних завдань для модульного оцінювання навчальних досягнень студентів.

12. Рекомендована література

Базова

- 1 Власова О.І. Педагогічна психологія / О.І.Власова. - К.: Либідь, 2005 – 423с.
- 2 Коробко С.Л. Робота психолога з молодшими школярами: Методичний посібник / Коробко С.Л., Коробко О. І. – К.: К68 Літера ЛТД, 2006.- 416с.
- 3 Мельник І.С. Педагогічна психологія: дошкільний вік : навч.посібник для студентів ВНЗ / І, С. Мельник, К., Київ.ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. – 144с.
- 4 Педагогічна психологія: навч.посібник / О. П. Сергеєнкова, О. А. Столярчук, О. П. Коханова, О. В. Пасека/, К., Центр учбової літератури 2012.- 168с.

Допоміжна

1. Бардин К.В. Чтобы ребенок успешно учился / К.В.Бардин. М.: Педагогика, 1988. 45 с.
2. Божович Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте / Л. И. Божович. – М., «Просвещение» 1968. – 464с.
3. Вікова та педагогічна психологія :навч. посібник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та інші/ К., «Просвіта» 2008 – 400с.

4. Добрович А.Б. Воспитателю о психологии и психогигиене педагогического общения /А. Б. Добрович. М.: «Просвещение», 1987, – 207с.
5. Зимняя И. А. Педагогическая психология / И. А. Зимняя Ростов-на-Дону,1997 – 480с.
6. Ительсон А.Б. Учебная деятельность. Ее источники, структура и условия. с.79, Хрестоматия по возрастной и педагогической психологии. Под ред. И.И. Ильясова и В.Я Ляудис. Изд. Моск. Университета, 1981
7. Кан-Калик В. А. Учителю о педагогическом общении : книга для учителя// И. А. Кан-Калик. М., «Просвещение»1987. – 190с.
8. Кравцова Е. Е. Психологические проблемы готовности детей к обучению в школе / Е. Е. Кравцова. – М., «Политиздат» 1983. – 204с.
9. Лисина М.И. Общение со взрослыми детей первых 7-ми лет жизни. с.107, Хрестоматия по возрастной и педагогической психологии. Под ред. И.И. Ильясова и В.Я Ляудис. Изд. Моск. Университета, 1981
- 10.Лозниця В.С. Психологія і педагогіка. Освіта, розвиток в Україні / В.С.Лозниця. - К.: ЕкОбс, 1999 - 199с.
- 11.Фельдштейн Д. И.Проблемы возрастной и педагогической психологии/ Д. И. Фельдштейн. М., 1995. – 368с.
- 12.Эльконин Б.Д. Психологические вопросы формирования учебной деятельности. с.84, Хрестоматия по возрастной и педагогической психологии. Под ред. И.И. Ильясова и В.Я Ляудис. Изд. Моск. Университета, 1981.
13. Якунин В. Я. Педагогическая психология. / В. Я. Якунин. М., 1998. – 342с.

Интернет-джерела.

1. Метелюк, Валентина Іванівна (2014) *Розвиток компетентнісного підходу до формування міжособистісної взаємодії учнів початкової школи* Вісник психології і педагогіки. режим доступу: <http://elibrary.kubg.edu.ua/9853/>
2. Метелюк, Валентина Іванівна (2012) *Самосознание и самооценка ребенка: проблемы преемственности* Особистісно-професійна підготовка вчителя до здійснення навчально-творчої діяльності молодшого школяра. Режим доступу: <http://elibrary.kubg.edu.ua/9853/>
3. Метелюк, Валентина Іванівна (2011) *Психолого-педагогическое сопровождение детей дошкольного возраста в кризисные периоды их развития* Наукові записки Серія"Психолого-педагогічні науки", 5. С. 173-176. ISSN 159.9(05)"540.3"+37(05)"540.3" режим доступу: <http://elibrary.kubg.edu.ua/9853/>
4. Журнал «Вопросы психологии» режим доступу: www.voppsy.ru
5. Електронна бібліотека, режим доступу: <mailto:lib@mgppu.ru>
6. Книги з психології, режим доступу: www.wookup.by.ru
7. Сайт для дитячих психологів, режим доступу: www.childpsi.ru

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Психологія педагогічна»

Разом: 108 год., лекції – 14 год., семінарські заняття – 14 год., індивідуальна робота – 6 год., самостійна робота – 34 год., проміжний модульний контроль – 4 год., ПМК,

Модулі	Змістовий модуль I.			Змістовий модуль II.			
Назва модуля	Психологічні основи освітньо-виховного процесу			Психологія педагогічної діяльності та особистості педагога.			
Кількість балів за модуль	66 балів			110 балів			
Лекції	1	2	3	4	5	6	7
Теми лекцій 7 балів	Психологічні засади педагогічної взаємодії в процесі навчальної діяльності 1 бал	Психологія учіння 1 бал	Психологія виховання 1 бал	Психологія педагогічної діяльності і особистості вчителя 1 бал	Психологічні особливості педагогічного спілкування. 1 бал	Проблеми становлення професійних компетенцій 1 бал	Психологічні основи педагогічної майстерності 1 бал
Теми семінарських занять 77 балів	Проблеми ефективності навчального процесу в початкових класах 11 балів	Учень початкової школи як суб'єкт освітньо-виховного процесу 11 балів	Псих-пед супровід дітей в кризові періоди їх розвитку 11 балів	Особистість вчителя: проблеми відповідності. 11 балів	Особистість педагога: стилі діяльності та спілкування. 11 балів	Педагогічний такт в діяльності педагога 11 балів	Зміст та основні напрями безперервної освіти та професійного розвитку педагога 11 балів
Самостійна робота 35 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види поточного контролю 50 балів	Модульна контрольна робота 1 25 балів			Модульна контрольна робота 2 25 балів			
Індз-30 балів	Індз-30 балів						
Підс. контроль 40 балів	Екзамен - 40 балів						

Дисципліна з ПМК 176 бали (загальна к-сть 199, враховано: - 23 (30%) балів за семін. заняття) $K=134 : 60 = 2,2$.